

توسل از دیدگاه آیات و روایات

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: زهرا شریف خطیبی

استاد راهنما: سرکار خانم موسوی

مقطع: کارشناسی

استاد مشاور: سرکار خانم سلیمانی

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

تاریخ دفاع: 1386

واحد:

کلمات کلیدی: توسل، تبرک، توحید، شرک، استغاثه، زیارت

توسل از نظر آیات و روایات عنوان پژوهش حاضر می باشد. هدف از این تحقیق آشنایی با معنات و مفهوم توسل و شفاعت از دیدگاه آیات قرآنی و روایات وارده از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) و گفتار بزرگان در این باب می باشد تا پس از مطالعه این مجموعه بتوان دریافت که فلسفه توسل و دعا و استغاثه به ارواح پاک اولیاء الهی چیست؟ و همچنین به موضع مخالفان و مغرضان در دین (وهابیون) پرداخته و ماهیت این اعتقاد را از جنبه های مختلف مورد بررسی قرار داده است. این پژوهش بیشتر جنبه توصیفی دارد و برای انجام این تحقیق از روش کتابخانه ای و مطالعه کتب احادیث و تفسیری استفاده شده است. در این رساله محقق در صدد یافتن پاسخ سولاتی از این قبیل می باشد. مفهوم توسل چیست؟ اقسام و مراتب توسل چه می باشد؟ توسل از دیدگاه روایات شیعه و سنی چگونه می باشد؟ توسل از نظر لغت یعنی: وسیله رسیدن به چیزی با میل و رغبت به آن است و حقیقت وسیله جویی به سوی خدا این است که راه خدا را با دانش و پرستش بیماییم و در جستجوی مکارم اخلاق باشیم این لفظ به سان (قرب) است. وسیله در اصطلاح نیز به معنای دستاویز، آنچه باعث تقرب به غیر می شود. اقسام توسل عبارتند از: 1- توسل به اسماء و صفات الهی 2- توسل به قرآن کریم 3- توسل به دعای برادر مومن 4- توسل به دعای پیامبر (علیه السلام) 5- توسل به دعای پیامبر (صلی الله علیه و آله) پس از رحلت مراتب توسل عبارتند از: 1- توسل زبانی 2- توسل قلبی 3- توسل جوارحی 4- توسل عملی 5- توسل خلقی روایات شیعه در باب توسل را می توان به سه قسم تقسیم کرد. 1. اهل بیت وسیله تقرب به سوی خداوند 2. توسل پیامبران به اهل بیت (علیهم السلام) 3. روایات وارده در مورد توسل به محبت و مودت اهل بیت (علیهم السلام) در بحار الانوار روایتی است که حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: ما وسیله به سوی خدا هستیم و پیوند دهنده (مردم) به سوی رضوان الهی می باشیم. همچنین حضرت علی (ع) به طور صریح در روایتی که ابن شهر آشوب آن را نقل می کند می فرماید: ما وسیله به سوی خدا هستیم و پیوند دهنده مردم به سوی رضوان الهی می باشیم و طبق آیه: (واعتصموا بحبل الله

جمیعا و لا تفرقوا) خداوند برای نجات بندگانش(حبل) و ریسمانی مقرر فرموده است و این ریسمان محکم الهی همان خاندان پاک نبوت(صلی الله علیه و آله) می باشند که واسطه فیض میان زمین و آسمان اند. توسل از دیدگاه روایات سنی به چهار قسم تقسیم می شود. 1. روایات در واسطه بودن پیامبر(صلی الله علیه و آله) و اهل بیت(علیهم السلام). 2. روایات در حجز الله(فاصل میان خداوند و بندگانش) بودن اهل بیت. 3. روایات وارده درباره توسل جستن به محبت و مودت اهل بیت. 4. روایات درباره توسل به اهل بیت(علیهم السلام) در برآورده شدن حوائج عامه نیز به صورت فراوان در باب توسل روایت دارند. شاید متیقن ترین آن روایت عمر بن خطاب به عباس عموی پیامبر(صلی الله علیه و آله) می باشد و آن نیز بدین صورت است که در سال رماده وقتی قحطی به اوج رسید، عمر به وسیله عباس عموی پیامبر(ص) از خداوند طلب باران نمود. و خداوند به وسیله او آنان را سیراب کرد و زمین ها را سرسبز گردانید. سپس عمر رو به مردم کرد و گفت: به خدا سوگند عباس وسیله ماست به سوی خدا و مقامی نزد خدا دارد. روایت فوق را تمامی بزرگان اهل سنت از جمله بخاری و حاکم در صحیح خود نقل کرده اند. حاصل آنکه توسل چیزی نیست مگر وسیله قرار دادن عزیزان الهی به درگاهش. و معتقدان به دعا و توسل، بزرگان و اولیا را شریک خدا نمی دانند بلکه آنها را به درگاه خدا وسیله و شفیع قرار می دهند و به عبارت دیگر ما همان اعتقادی را داریم که در آیه 110 سوره مائده درباره حضرت مسیح آمده است و در این آیه شریفه زنده کردن مردگان، شفای بیماران و آفرینش پرندگان، همه به حضرت مسیح نسبت داده شده است. لیکن همه آنها به اذن و دستور خداوند متعال بوده است. شیعه نیز جز این نمی گوید و بر این اعتقاد است که بزرگان الهی و اولیاء خدا می توانند به اذن و خواست پروردگار کارهایی را که دیگران قادر به انجام آنها نمی باشند و از انجام آن عاجزند انجام داده و یا واسطه و شفیع بین بندگان و پروردگارشان بشوند تا خداوند مشکلات آنان را حل کند پس توسل شیعیان هرگز شرک و یا کفر نمی باشد. شفاعت از ماده شفیع به معنای جفت است. درخواست اولیای الهی برای نجات گنهکاران از آن رو شفاعت خوانده می شود که عامل با نیروی موثر از سوی شفیع، ضمیمه اذن خداوند می شود تا زمینه نجات و رستگاری بنده گنهکار را فراهم آورد. و اینکه شفاعت تغییر در مواد و معلوم است نه در علم و اراده خداوند یعنی اراده حکیمانه و ازلی خداوند بر این تعلق گرفته است که هر شخص گنهکاری در برابر کردار ناشایست خویش کیفر ببیند و از سوی دیگر خداوند اراده کرده است اگر گنهکاری بر اثر توبه و یا ارتباط با اولیای الهی و دعای شفیع دگرگون شد و آلودگی هایش کاهش یابد و یا از بین برود و شایسته عفو و رحمت شود. او را مورد رحمت و آمرزش خویش قرار دهد و این کار در ظرف استحقاق عفو و رحمت خداوند رخ می دهد نه خارج آن.